

SELMECZ.

Szépirodalmi, társadalmi, közgazdasági és tanügyi hetilap.

Hontmegyei közlöny.

Megjelen minden kedden.

Hirdetések és előfizetések **Norvát A.** kereskedésébe, a lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez küldendők.

Hirdetések felvételnek Budapesten, Bécsben és Prágában Haasenstein és Voglernél.

Előfizetési feltételek:

Helyben hához hordva, vagy vidékre postán küldve:
 Egész évre . . . 5 frt. 50 kr.
 Félévre . . . 2 frt. 50 kr.
 Negyedévre . . . 1 frt. 25 kr.
 Hónaponta . . . 10 kr.

Szerkesztői iroda: Planck-féle ház.

Háromhatszós kis sor 10 kr.

Bélyegelt minden ígatásért 30 kr.

A „Selmecz“ t. előfizetőihez!

Kérem a „Selmecz“ t. évnegyedes előfizetőit, sziveskedjenek előfizetéseiket megújítani; kérem továbbá azon t. olvasókat, kik az első negyedre szóló összeget be nem fizették, sziveskedjenek azt beküldeni.

A szerkesztő.

Hasznos jegyzet.

Midőn Rómában a nemesség s tanács ellen kitért azon zendülés, melynek folytán a nép a szenthegyre költözött; történt, hogy a tanács „Henenius Agrippát“, e kitérő ékesszólású férfit, küldé oda, miszerint békéltetné ki ismét a népet a nemességgel és tanácsal. Agrippa, ki a nép jellemét és szellemét jól ismeré, a hegyre érkeztekor, magát az ékesszólástól megtartóztatván — magasztossá vált — következő költeményt beszéle el:

„Az időben, mikor az ember tagjai egyetértésben nem állanak, mint most, hanem minden tag külön a maga tanácsa s feje után járt, a többi részek megnehéztek, mondván: nekünk csak is fáradozás s megerőltetésünkkel kell a gyomornak szolgálnunk; míg a gyomor henyéve nem tesz egyebet, mint a neki adott gyönyörűségeket éldele. Összeesküdtek tehát a tagok, hogy a kezek nem tesznek eledelet a szájba, a száj nem fogadja el a neki netán nyújtott tápot; a fogak nem fogják megrágni azt stb.“

E bosszu által, midőn a gyomrot éhséggel iparkodtak megbabolázni, magok a tagok, sőt az egész test a véglengyeléshez jutának. — Innen kitértészt most, hogy a gyomor nem oly rest, nem oly tunya, mint a tagok vélték, s hogy nem is az tápláltaik, mint inkább táplálja, erősíti s életi az egész testet.

Agrippa ezután a test tagjainak gyomor elleni felzendülését a nép helytelen haragjához és az akkori elszakadáshoz hasonlította, mire a nép gondolkodóbbá s békésebbé tón.

Ebből szép erkölcsi tanulságot szerezhetne — magát értelmes osztálynak nevezni szerető — selmeczvárosi polgárság azon része is, mely oly kevés kegyeletet és tiszteletet szokott tanusítani saját előjárásága iránt. Óhajtnak, hogy ne hangozzanak el ez aranyoszlopok, mint az aknában fáradozó vájár üres kopogtatásai.

N. N.

Válasz annak, a kinek.

(Folytatás.)

Igen különösnek találok, hogy cikkirő a városi általános és kincstári különös érdekverseny közötti ellentétet is észrevette; a kincstár uralmát a város felett régi időkben, midőn Selmecz nem vala egyéb egy aranybányánál, indokolva látom; de semmi képen sem bírom elképzelni, hogy mimodón gyakorolna a kincstár még most is uralmat a város felett, mikor a város polgárai maguk intézik ügyeiket s a szabad királyi város különös jogok élvezetében van? Befolyának ugyan a kincstári tisztviselőket a városi ügyek intézésébe, de ezen nincs megütőközi való: avagy talán nem polgárok-e ők is a szabad királyi városban? hogy azonban ezért a gazdák, kézművesek, kereskedők vagy más állásuaknak a kincstári hivatalnokoknak kegyét okvetlenül keresni kell, az logikai abszurdum, mert a hivatalnokok inkább a kézművesekre, kereskedőkre stb. szorulnak. — A nevezett mestereknek bizonyára van egyéni és szellemi szabadságuk, melynél fogva

funtolóra vehetik álláspontjukat és követendő irányukra nézve kényszer nélkül határozhatnak.

Ezek után cikkirő azon következtetésre jut, hogy „ez zsi-baszja nálunk az erők és tehetségek szabad működését!“ de csakhamar átugrik a brennertárnai részvényekre, melyeket a „kamaralisták“ nem akartak az erzsébettárnaiakért a városnak cserébe adni, hivatkozván egy általános elfogadott gazdasági elvre, mely szerint minden tárgynak csak egy ura legyen. Eltekint ezen gazdasági elv valódi értelmének kifejtésétől, csak azon kérdést teszem: mit mondana vajjon az a részvénytulajdonos, a kitől azt kívánám, hogy adja nekem cserébe lánchíd részvényeit a sajátomat képező miskolci kiházasító-egylet részvényekért? Erre kiki adja meg magának a választ. Fölvilágosításul csak azt jegyzem meg, hogy az erzsébettárnai bányarészvények érték tekintetében jóval a brennertárnaiak alatt állának.

Hogy a selmeczi szülők fiai, vagy a kamaránál, vagy más hol vállalnak hivatalokat s nem itthon a városházánál, ezt fölsőleges felvetni, mert a szülők gyermekek nevelésekor saját tapasztalataikra és bölcs belátásukra, nem pedig a cikkirő eszelősködéseire hallgatnak. Egyébiránt, ha a városházánál a hivatalnokok nem fűggenek annyira a jövő választástól, mint inkább a képesítésköl folytán érdemlett bizonyítványoktól, akkor ki tudja, nem változnak-e meg a viszonyok?

Még a hitfelekezetség sötétségébe is belemarkol cikkirő, nem is tartva tőle, hogy a felzaklatott denevérek mind az ő hájába fognak kapaszkodni. Már, hogy a hitbéli gyűlölködés mulhatalanul a meggyőződés és közérdek feláldozását vonná maga után, alkalmasint nyomtatási hiba, mert nem képzelhetek magamnak olyan művelt embert, ki, ha egyszer benne a szabad és lumánus eszmék diadalra vergődtek, embertársát csak ezért, mert más hitet vall, megvetni, vagy a közérdeket, mert egyéni érdekeivel ellenkezik, feláldozni képes legyen! Nem esudálnál, ha Afrikában élénk, vagy a város lakosságának nagy részét képező hevérek szintén a városi képviselők közé választattak volna be, mert akkor csakugyan volnának ott engedelmes katholicusok . . .

Miután Selmecz társadalmi állapotainak vizsgálása volt a feladat, természetesen az utolsó orsz. képviselő választás sem maradhatott érintetlenül. De a tapintatosság azt kívánta volna, hogy cikkirő a saját pártja iránti rokonszenvet valaminet a másik párt iránti ellenszenvet gondosan takarja el; e helyett azonban látjuk a pártszendély erős kinyomatát rajta, mely nem engedé, hogy a választási mozgalmakról éretten nyilatkozzék. Tény, hogy mindkét pártnak protestáns jelöltje volt, de mindkét párt meg volt győződve jelöltjének úgy az egyházi, mint a politikai téren szerzett érdemeiről s kitűnő jellemvonása mindkét jelöltnek ismeretes volt; megengedem, hogy a pártok vezetői nem mindig bírtak azon higgadsággal, mely a kedélyhullámszökés lecsillapítására kívántatott, de ez a közérdek iránti feszültséggel menthető; ez okból folyt le a választás talán nagrobh izgatottság között, mint kellett volna.

Vannak az illető cikknek oly pontjai, melyek miatt cikkirő huszonötöt érdemelne; ilyen többek között az is, hogy a protestánsok mindkét papja „hallomás szerint“ heves philippikában kelt ki a jelen nem levő hívek ellen, mert nem járnak templomba. Az e fajta kicsinyes rágalmak már csak azért sem érdemelnek figyelmet, mert cikkirő nem vállalhatja el rájuk nézve a felelősséget, mitután ő azokat csak hallotta . . .

A társadalmi állapotok többi és tulajdoni része szemelyeskedő modorban tett éles vonatkozásokból áll, melyek senkinek sem árthatnak, mitután világosan kijelölt tárgyak nincs; nem is hiszem, hogy akadna valaki, a ki ezen alatomos szójátékokat

magára értené, annál kevésbé, mert feltehető, hogy cikkirő e tekintetben ép oly igazságos és hű leíró, mint más tekintetben. A panszláv gyermeknevelésre nézve csak anyai jegyzendő itt meg, hogy ha mindaz, a mi erről mondatott, igaz volna, akkor magát a pászort is, ki ily bojtárt fogadott fel, panszlávnak kellene tartani; már pedig városunkban senki sem kételkedik azon, hogy a protestans egyház élén álló férfiak, valamint protestans vallású más polgáraink is becsületes, jó érzelmű magyarok, kik ezen felül netalán eltévődött juhainknak megértésére kellő tapintattal is bírnak. Azért örömet és megülködést nélkül hiszik el cikkírónak azt, hogy városunk egy évtized óta folyvást magyarosodik. Hogyan is lehetne ez másként, mikor városunk magyarosodása érdekében a városi hatóságon kívül a helybeli törvényszék, akadémia, bányaigazgatóság, gymnasiumok, bányaiskola stb., sőt maguk a polgárok is hazafiai önértékből mindent elkövetnek.

A társadalmi körök képződését sem kisérte cikkirő nagy figyelemmel, ha azt állítja, hogy itt „a haszonlelés a testvérekből is halálos ellenségeket csinál.” — Tudomásom szerint az itteni társadalmi körök vagy cotteriai képződésben a rokonság, származás, foglalkozás, meg az érdeklődéség ugyan irányadó, de céljuk nem a társadalom felbomlása, hanem igenis a társadalmi pártok szabályozása és tömörítése, mi azért szükséges, mert városunkban sok érdek jó egymással kereszteződik.

A mi a zsidókra nézve mondatik, az a zsidókat annál kevésbé kábitja el, mertők ennél sokkal kábitóbb szereket mérnek. — Feltnő, hogy a kereskedők mindjárt a zsidók után következnek, miből azt lehetne sejtteni, hogy cikkirő: zsidó; de ebbeli vélekedésünket azonnal abban hagyni kénytelenítünk, mihelyt kereskedői nagy talentumát átlpillantottuk. E talentum ugyanis még nem kellően raffinrozott sem az anyagi, sem a szellemi ter-
mek értékesítésében, mert nem látszik tudni, hogy a kereskedelmi cikkecleltség és jósága mitől függ, nem tudja, hogy a kereskedőknek egyöntetű eljárását kell követni és a világpiaczon létező árához alkalmazkodni. Jól teszik a kereskedők, ha testületi szövetkeznek és az árák szabályozásában egyet értenek; hanem abból ugyan még nem következnek, hogy „monopolizálják a közönséget, mert mindenkinek szabadságában áll jobb és olcsóbb árukat más városból, vagy akár a gyárból is hozatni. Elég baj, hogy a lisztnak Pestről való szállítása miatt a malmok és molnárók foglalkozás nélkül vannak; de, hogy a városi hatóság a malomhaszonbér kárpótlása végett a más helyről ide szállított lisztre vámat akarva vetni, már az hihetőtlen, mert ez által saját maga ellen lépne fel, miután leginkább terhelne a legnyomorultabb néposztályokat, melyek jó formán kizárólag ezen élelemszeru-

tengetik életüket. A kinstárnak tulajdonát képező és a kamarai udvarban berendezett élelemszer boltot cikkirő nem látta soha, alkalmasint ezt is csak hallotta . . .

(Végo köv.)

A bányavárosok, s az „ügynevezett“ reser-vált erdők.

Adalék a kir. fiscus természetrajzához; közli Gyurgyik Gyula h. ügyvéd.

Alig van kérdés, mely a bányavárosok közönségét mélyebben érdekelhetné, mint ezen cikkrozozatnak címe. Azért kötelességet vélnék teljesíteni: ha a „Selmece“ olvasó körének figyelmét e tárgyra felhívjuk. E tárgy száraz is, mulattató is. Száraz — a mennyiben fáról értekezik, mulattató, mert alkalma nyílik az olvasónak olyas mit megtanulhatni, mit eddig — hinni sem mert volna. Mert e tárgy feletti elmélkedésünkben gyakran fogunk találkozni a jogi személyek ama fajával melynek útjai a bányavárosok történetében — vörös nyomokat hagytak hátra lépten nyomon. Melyről el lehet sóhajtatni, hogy „adtál uram esőt, de nincs köszönet benne;“ s „adj a fiscusnak szállást — kiver belőle.“

Mik azok a „reservált erdők?“ Maga az elvezetés felel meg erre. — Reservált „fenntartott“ nem jelentvén egyebet, mint egy tárgynak bizonyos különleges célra való rendeltetését.

Ezen értelemben valamennyi erdő „reservált“, mert az erdőnek egyes egyedül célja és rendeltetése — az embert — fával ellátni.

A bányász a „reservált“ erdőt meg olyanok képzeli, hogy ott, hol bánya műveltetik és erdő van a bányaüzem faszükséglete praefereenter fedezendő ezen erdőből.

A fiscus — mint a kinstári bányaüzem képviselője — végre úgy értelemezi a reservált erdőt, hogy „minden bánya, folyó, út, erdő, — a fejedelem mint magyar király kamarai jóságát képezvén — a fejedelem azon erdőt, a mely neki tetszik, egyszerűen sajátjának deklarálhatja, s abból a magán tulajdonost — szerezte légyen bár ez, a legtörvényesebb s jogszerűbb úton — egyszerű hatalom szóval kizárhatja.

A fiscus persze e mellett egy csöppet sem törődik avval, hogy Magyarországon — a tulajdon és birtokezerzés módjai — törvényszereileg meghatározóvók. Hogy Magyarországon fejedelme — nem absolut, hanem alkotmányos fejedelem. Hogy Magyarországon a törvényhozó hatalom a fejedelem és az ország között megoszlik. Hogy tehát Magyarországon hatalom szóval tulajdon törvényszereileg szerezni nem lehet — hogy végre Magyarországon, magán tulajdon, egyoldalul meg a fejedelem sem terhelhet szolgálommal.

Tárca.

A fényezés ellen.

Most, midőn oly általános a panasz, hogy napról-napra szegénye-
dünk s ennek okait első sorban a fényüzést, a pazar háztartást, a rozsgadidókás tartályt, nem lesz érdekelten a múlt század elejéről egy hatóság szabályrendelettel felmenteni, mely nagyon emlékeztet Aemilius római polgármester étkészí fönyőreire, melyek meghatározták, hogy minden egyes polgár hány tál ételt telen naponta asztalára. A szabályrendelet a következő:

„1723. december hó 14-én tartott ülésében szabad királyi Besztercebánya kül- és beltanácsa tekintetbe véve, hogy a közelébb elmúlt hosszú hadviselés okozta terhek, adózások, a kedvelt bányaművelésről elmaradt állás és egyéb in-észes események sok polgárt és lakost szegénységre és súlyos adósságokba sodortak, — elhatározta, hogy azon célból, miszerint az Isten sújtó kezét fölünk olgvegy s a jó rend ismét visszaálltassék, a kiadások mérsékeltesseken, a kevelységet és bukást maga után vonó fölösleges költekezések megszüntettesék s így a közjó előmozdittassék; minden ezen város hatósága alatt álló lakosra nézve egyaránt léptette életbe e következők viseleti és rendezési szabályokat:

1. Mi az eljegyzést és menyegzőt illeti, mai naptól fogva előkelők eljegyzése és kézfogy ünnepeijéhez több vendég ne hivattassék meg, mint a völégény és ara részéről 3—3 személy; a középosztálynak részéről 2—2 és a szegények részéről csupán 1—1 személy, az illető szószólón kívül. Ki e szabály ellen vetne, az, ha az első osztályba tartozik: 6, ha a másodikba: 4, és ha az utolsón: 2 rénus forintot köteles bírsággal fizetni; azonban tetszés szerint, kevesebb személyt is szabad hívni, többet azonban semmi esetre sem.

2. Az előkelők menyegzőjéhez, hová csak a tanácsbeliek, nemesek, a piacz- és bányapolgárok értenek, legfeljebb 18 férfi és ugyanannyi nő és hat koszorúsú, vagy együttesen vegyes 42 személy (az idegen vendékeken kívül) hivattassék 24 frt. bírság terhe alatt; a középosztálybeliek lakodalma (hová a vagyommal bíró és érdemes polgárok soroztatnak) csupán 10 férfi, 10 nő és 4 szűz, vagy vegyesen 24 személy 12 frt. büntetés alatt; a kisebb lakodalomra pedig legfeljebb 6 férfi, 6 nő és 2 hajdom, vagyis összesen 14 személy hivattassék, 6 frt. büntetés terhe alatt.

3. Mennyiben eddigelé divatban volt, hogy a lakodalom alkalmából a völégénynek nyilvános ajándékokat és adományokat tettek a vendégek,

sőt épen e célból ő minél több vendéget meghívni igyekezett, ezen rozsgadidókás jövöre nézve megszüntettetik; ha azonban inégis, különösen a rokonok közül valaki a lakodalom előtt vagy után a házasseleknék szíveségből valamit ajándékozni önként akarja, ez az illetők szabad tetszésére bízatik.

4. A lakodalom napján az összegyűlt vendégeket a vőfény írásba foglalja, a sorrendet megállapítsa és hangosan kiáltás, mely szerint a jó rend és egyetértés fenntartása végett, a feljegyzett férfiak és nők pároknak az esketésre a templomba és onnan ismét vissza, minden hivalkodás és ellenkezés nélkül, menni kötelesek; hasonló feladatra lesz a vőfénynek, a feljegyzett párokat illoen az asztalnál elhelyezni, felügyelven arra, hogy mielőtt az asztalhoz ülnek s a feltalalt étkéhez nyulának, a vendégek ajátos imát mondjanak el.

Szint ily feljegyzett sorrend szerint kell temetések alkalmával is a megjelent közönségnek, férfiaknak és nőknek egyaránt menni és a szertartás után visszatérni. Emélfogva

5. A lakodalom alkalmával a völégény menyasszonyával jókor dél-
előtt a hét bármelyik napján (kivéve pénteket és szombatot) tartozik az esketésre sorrendben a meghívott vendégekkel együtt, körmenetben gyalog a templomba menni és úgy intézkedni, hogy déli 12 óra kongásakor a nászvendégek már az asztalhoz illenseken. A völégény köteles fardozási díjjal a vőfénynek meg a felszolgáló előtt a virágkoszon és tafota szalagon kívül 4 frtot adni; minélfogva a vőfélyi palacsanyjuttatás jövöre megszüntettetik és ő a szükséghez képest maga palcsáját használhatja. A középosztály lakodalomban a vőfély a virág és szalagon kívül 2½ frtot s a harmadrendűnél jutányosabb díjért tartozik kiszolgálni.

6. A lakodalmi vendégesség akkép rendeztessek, hogy az ebéd az előkelőknel három fogásra legfeljebb 18 tál ételből álljon, a középosztálynak legfeljebb 12 s a szegényeknél 6 tálból, 18, 12 és illetőleg 6 frt. büntetés súlya alatt. Törtákat és pástétomokat, mik egyébiránt az étek számába betudandók, azt az előkelőknel szabad felhordani, a másodosztálynakul valamivel kisebb mértékben, a szegényeknél pedig egyáltalában nem. A sülték szintén ne vegyesen egy tálon, hanem elkülönözve adassanak föl. A drága cukros készítmények szintén megszüntetnek; ellenben közönséges édes síttemények és gyümölcs-csemegék mérsékelt felhordása megengedtetik.

7. A lakodalmi vendégesség, a további gyülekezés és lakmározás teljes megszüntetése mellett, az előkelőknel legfeljebb két s a többieknel csupán egy napig tarthat; az ez ellen cselekvők 24, 12 és illetve 6 frtnyi bírsággal fognak büntetenni.

8. Mi a zenészeket illeti, ezek az előkelők lakodalmaul tett szolgálataikért legfeljebb tíz s a középszertieknek hat frtnyi díjjal elő-

A fiscus tehát a bányavárosok és ezek magán tulajdonát képező erdeit illetőleg is így okoskodik. A bányavárosokban bányák is, erdők is vannak. A bányák és erdők fejedelmi jognál fogva — a felséget illetik egyes egyedül — ergo a bányavárosok erdei a bányakincstár illetik — tehát azokban más mint a bányakincstár nem intézkedhetik.

Alkalmunk lesz — oknyomozólag kimutatni — mennyire fejlődött a bányakincstárunk eme rögösméze a legutóbbi két század óta — s végkövetkezményeiben hová vezetett.

Tény, hogy még ez idő szerint is 4 bányaváros erdei a bányakincstár kezelése alatt állnak — s tény, hogy kirivőbb módon — magán tulajdon a világon sehol sem sértetett meg — mint a bányavárosok erdeit illető — esetben.

S ideje már, hogy akadjon valaki a ki eléggé merész, hogy a valódi tény állást leplezetlenül a közönség elé tálalja — s ki meg merje a kincstárnak is mondani azt, hogy ő t. i. a bányakincstár — törvény előtt nem egyéb mint bármely másfél — s hogy a bányakincstárnak sem lehet — magán tulajdon illetőleg, nagyobb prerogativát vindikálnia csak azért, mert „bányakincstár!“

De térjünk vissza a tárgyhoz, s kisértsük meg kinyomozni: hogy támadt és fejlődött ki ama viszony, mely a bányavárosokat — magán erdeit tekintve — a bányakincstár kezébe szolgáltatta kegyelemre irgalomra.

(Folytatás köv.)

Nehány szó Selmezbánya ifjaihoz!

Nem rég ideje olvastunk egy mondhatni magasztos eszmét helybeli közlönyünkben, mely Selmezen egy „közművelési egyesület“ alakítását célozta. Úgy látszik azonban, hogy ez eszme, mely a maga valójában nagyszerűnek nevezhető, nemcsak hogy fogékony talajra nem talált, hanem eddigél még csak a komolyabb megbeszélésre, s az eszme mikénti valóítására éppen nem ösztönözte városunk t. közönségét. — Ezen körülmény indított engem tetra arra, hogy e tekintetben egy pár szót kockáztassak.

Ugyan más címet óhajtottam volna e pár észrevételeimnek, melyet a közművelési egyesület alakítására vonatkozólag el vagyok mondandó, nehogy azonban szerény nézetem közzététele épp azok figyelmét kerülje ki, kikhez e néhány sort úgy szólni kizárólag intézem, czél szerűnek véltem megnevezni mindjárt a czimben a czímzetteket: a selmezi ifjúságot (nem érte az „ifjúság“ alatt kizárólag az akad. ifjakat.)

Katrosai N. Gyula által a „Selmezc“ 9-ik számában elvetett ugyan egy nemes mag, — melynek teljes kifejlődése maga után vonná társadalmi életünk magasabb fokra való felvirágzását

gedjenek meg; ellenben a szegények szabadon alkudhatják ki a díjazást. Ezáltal mindennemű pénzügyi akár a zenészek, akár a szakácsnők részére, vagy más célra megszüntetettik, úgy szintén a nem régóta szokású vált ugynevezett hajnal és körzenélés, mellyel a lakodalom után a növénydegetek szották megtisztelni, jövőre végkép megtiltatnak.

9. A keresztelői és keresztelési költségeket illetőleg, a hatheti betegágyasnak meg ne engedessék, hogy perczet és csemegét a komaaszonyok közt egyszerre osztogasson; hanem csupán vagy az egyik, vagy a másikkal maradjon; ellenben, ki mindkét eledelt osztogatna, az kiméletlenül 12 frtnyi bírsággal illessék; a minthogy minden a keresztelést követni szokott tulságos vendégszolgálat is ezenel szigorúan megtiltatnak.

10. A mult időben többrendbeli visszaélések és rendtelenségek keletkeztek a becsléses czéhéknél, különösen az új mesterek beavatásánál azáltal, hogy azok a kelletténl nagyobb díjazással terheltettek, mi által ők sokszor oly adóságokba keveredtek, melyekből egész életükön át ki nem vergődhettek; annál fogva szigoruan rendelték, hogy ezentul, az ifju mester beavatásánál, mielőtt ő az illető díjt letenné, neki a czéhszabályok alkalmozkodása végett felváltassanak és megmagyarátassanak; különben az ezt figyelmen kívül hagyo nagyobb czéh 12, a közpészert 8 és a csekélyebb 4 frtnyi bírsággal fog büntettetni. Egyszermind megszüntetetik a gyakori fölösleges gyülekezés és czéh-lakozás, mi által a felszolgált új mesterek iparuk üzésétől és élelmi keresetüktől nemcsak visszatartóztatnak, hanem a munkától is rendszerint elszoktatotnak.

11. Jövőre névze tehát köteleztetnek a czéh mesterek, hogy ifju mestereket beavatásakor, ha az előbbi pontban megszabott sort teljesíték, velük a tekintetes tanácsnál jelenjenek meg, mely azután meghatározza és megállapítja, mennyit tartozzék az ifju mester a mesteri egyetemnek vagy a czéhnek, akár étkekben, akár horban vagy pénzül adni. A mely czéh, vagy mester azután e rendszabály ellen vétene, az 10 frtal fog büntettetni. A remek megbírlásánál is a hiányok és kifogások a renden tul ne büntetessenek. Ezáltal figyelmeztetnek az összes mesterek, az alább kitett büntetés terhe alatt, hogy egymás közt békeesen éljenek, a fenyejték megszabásnál ki ne hajgjanak s egymást ne szidalmazzák és ne beestelenek. Ellenkező esetben mindkét czivodó fél a városi ügyész által a városházára fog felbőltetni s a veszekedés indítója 24 frtnyi bírsággal illetetni.

(Vége köv.)

— mely azonban úgy látszik nem találta meg egyelőre a kedvező talajt, melyben csírájt hajtva a további növekvésnek örveendhetne. Mondom egyelőre, mert keletkezhetnek vagyis jobban mondva, kell hogy teremtünk viszonyokat, melyek mellett a csírázásra még fogékony mag, a fejlődéséhez szükséges feltételeket megnyerhesse, s azok élvezetével a további növekvésre képesítessék. Ily viszony létrehozására hivatva van első sorban Selmezbánya tapasztaltabb s már érett korú közönsége, második sorban a szép eszmék iránt lelkesedni tudó ifjuság. Az első közege — legyen szabad binnem — már megtette vagy legalább megteszi e kedvező viszony létrehozatalára névze a szükséges lépéseket; s nekem van szerencsém felszólítani az ifjúságot — mint a második közeget — azon törekvésre, hogy az elvetett, de még csírázásnak nem indult magnak, adja meg első sorban azon szükséges feltételeket, melyek a fejlődést lehető gyorsan eszközözlék azaz „tegye meg az ifjuság az első lépést a közművelési egyesület alakításához.“ — Igaz ugyan, hogy mi, kik az effélékben (s még sok másban is) még kevés tapasztalattal s tapintatossággal dícselkedtünk, nagy fába vágóknk zúttal a fejszét s lehet, hogy talán belé is törnek, de az ily próba sohasem vált még senkinek szégyenére s bár valamely kítizott czél talán távol is van, még nem szabad eljenteünk, sőt annál buzgóbban s nagyobb kitartással kell feléje törekednünk, mert „távol ezélok kítizése csak inkább biztosíthatja közelebb ezélok elérését.“ A czél ki van tűzve, valósisága van csak hátra még.

Erre névze vagyok bátor az ifjúságot azon körülményre figyelmeztetni, hogy a közművelési egyesület alakítását czélozó cikk szerzője Katrosai N. Gyula úr a működést azonnal lehetővé teszi, mielőtt egy-két szakosztály megalakult. Enneké fogva egész bizalommal szólitom fel az ifjúságot, hogy a magasztos eszme valóítására az első lépést tegye meg azáltal, hogy egy ily osztály alakítására vállalkozzék. A tervet merésznek igen, de kivihetetlennek éppenséggel nem tartom, már csak azért sem, mert vannak városunkban egyének, kiknek vezetése alatt ily osztály sikeresen végezné kítizott működését. — S most legyen még szabad e működésre névze egy pár észrevételt, illetőleg egy indítványt felhoznom. Szerény véleményem szerint az osztály, mely az ifjúság által képviseltetnek legczélszerűbben felel meg czéljának, ha a természetudományok tanulmányozását venné saját körébe. Itt azonban meg kell, hogy jegezzem, szerintem ez osztály célja nem lenne idegen szerzők műveiből természetudományi felolvasásokat tartani (ámbar a czél elvételé ekkor sem lenne) hanem „Selmezbánya és környékének természetrajzi szempontból való tanulmányozása.“ Ezen indítvány észszerűségét s mihamarábbí kivitelét a legelőbb szükségesek egyikének nevezem a következő okoknál fogva:

1) Selmezbánya és környéke úgy ásványnövény — mint általában tekintetében a gadagabb vidékek közé sorozható, s ugyancsak ezen körülménynél fogva megérdemli a bár fázással járó, de eredményre mindenestre vezető kutatást s vizsgálódást, már csupán azért is, mert vidékünk természetrajzi szempontból való vizsgálásával eddigél kevesen fáradoztak, (tiszelet a kivételnek) s egyáltalán az itt előforduló s létező úgy növény mint állatfajokra névze kevés pozitív adattal rendelkezhetünk; az e tekintetbeni kutatás tehát minden áldozat nélkül is keresztül vihető, s egy pár év lefolytával fontos adatokkal szolgálhat a tudományunk.*)

2) Érdekes gyűjtemények lennének összeállíthatók vidékünk ásvány- növény- s állat világából mi kétségkívül szintén hasznos művekezményeket vonna maga után, mert ezáltal úgy helybeli, mint más intézetek gyűjteményei a hiányzó alakok által könnyen pótolhatók lennének.

3) Ily osztály alakítása által az abban működő tagok bizonyos önállóságra tenének szert, mert itt okvetlenül feltételeztetik az önálló kutatás. Tudjuk pedig, hogy az önálló kutatás s vizsgálódás szellelmi önállóságra szoktat s tanít; a szellelmi önállóság pedig legeslegfőbb feltétele a szaktudományunk. Ebből következtetést vonva: szakembernek akarunk lenni talán kivétel nélkül, mihez a természetudományok ismerete mindenesetre szükséges, igen, de helyes ismerethez bizonyos szellelmi önállóság nélkül nem juthatunk, erre pedig az önálló kutatás tanít, emél fogva az indítvány jóváhagyása illetőleg elfogadása — egy természetrajzi osztályt alapítani — nemcsak hogy nem czélszerű, de sőt mulhatatlán szükséges is.

S még számos egyéb okokat lehetne itt felhozni egy ily osztály alapításának szükségességére névze, miket azonban a fennebibeeknél fogva részint feleslegeseknek vélek felemlíteni, másrészt pedig a lap tere azt jelenleg nem engedí.

*) Igy 1874-ik évi gyűjtemésim között két új pök faj találtatok: Chiracanthium caniculum, (O. Herman) és Liccrum Kochii (O. Herman.)

Jelen soraim függetlét képezze még azon erős meggyőződésem nyilvánítása, hogy egy ily osztály alapítása alapkövet képezne az alapítandó s nagy jelentőséggel bíró „köznyelvi egyesületnek”, s működése kihatna nemcsak társadalmi életünkre, de magára a természetudományra is, s nem valódiha a lelkiismeret bennünket azért, hogy itt — természetrajzi tekintetben oly gazdag vidéken — létünk alatt, nem igyekezhetünk volna elválni részünket azon munkálkodásból, hogy vidékünk természetrajzi tekintetben ne legyen „terra incognita” üres lézag. Éppen minket illet az, hogy e hézagot munkálkodásunk által kitöltjük, minthogy éppen mi vagyunk azon helyzetben, a kik legjobban hozzáférhünk. — Ez tagadhatatlan.

S ezután czémmel felszólítom az érdeklettek, legyenek szivesek ebbeli nézeteiket illetőleg indítványaitak minél rövidebb idő alatt közzé tenni, hogy a további teendőkre nézve a megbeszélés mihamarább megtörténhessen.

Vikolinszky Jenő,
redész akad. hallgató.

A mosónő.

Néhány év óta (írja Jókai Mór a „Hon”-ban) egy nagyon hasznos intézménnyel szaporodott meg a főváros: a mosóintézet. Ez egy tövissel megkevesbitette a házi asszonyok martyrkoszorúját, a szapulási kinszenvedésektől. A mosó-intézet a fehérnemű felrészítéséről sokkal olcsóbban, gyorsabban gondoskodik, mint az otthoni szapuló teknő. A főmosónő maga a zárt vaskoszával házról házra jár átvenni a szennyest s kézhez adni a tisztát. A víznapok alatt ez a zöld köcsi sem járt: a mosó-intézet is a vízfogó területén van. De azért nincs az a víz alatt. Szerencsésen magasabb helyre épült s kökerítés védi körül az ér ellen. Azon a víznapon, mely a vízfogó lakóira nézve siralmasan emlékezetes marad, a szerencsétlen városrésznak csaknem minden felnőtt lakója a fenyegetett „Victoriagát” bámúltni tödült ki, otthon csak a kis gyermekeket hagyták. A mosó-intézet gondnoknője egy pár mosónővel egyedül volt az intézet épületében. Egyszer aztán felriad a rémkiáltás: jön az árvíz! Az ár áttörte a Victoriagát. Meneküljön, ki merre lát. E rémkiáltásra az elhagyott házakból kifutó gyermekek ösztönszerűleg mind a mosó-intézet felé futottak. De már a kapu felől nem juthattak oda, mert az odajárás elzárta a viz, hanem a kert felől, melyet erős kerítés fog körül. S ekkor az a szegény asszony maga hozzá fogott, azokat a szegény gyermekeket a kerítésen át felszedni. Hatvan gyermeket hordott át a falon. Karjai megmeredtek az erőfeszítésben. Ehhez a munkához erő kellett. De következett a másik munka, a mihez már gyöngédség kell. Hatvan gyermeket, a ki mind atyja és anyja után kiabált, elcsitítani. A szegény asszonynak, a mi kevese volt, abból hirtelen vacsorát főzött a kis vendégserg számára: meleg rántott levest s elhelyezte őket a nagy ruhazárító terembe, a hol most ruha nincs, de jó meleg van. S hogy addig a míg a vacsora elkészül, agyon ne sirják magukat, volt egy néhány font cukor a fiókjában, azt feldarabolta apróra s kiosztotta a sírok között, hogy csilapuljanak el. Egyszer aztán eleje jön egy csinos kis hároméves leányka (egy molnár leánya) s azt mondja neki. „Hát én kapok cukrot? jó néni! Lásna, én nem sírok.” Majd megette ezért a szóért. „Hogyné kapnál?” S kiosztotta közöttük mindenét. Csak másnap találtak a szülők gyermekeikre a mosó-intézetben; a jó gondnoknő még örült neki, hogy azért a kis gyermekért, a ki nem sir, csak harmadnapra jöttek el. De azért nem sirt.

Különlék.

— Neugebauer Antal büvész márczius 22-én Selmezen a budapesti árvízkirosultak javára előadást tartván, az előadás tiszta jövedelmét 6 frt. 20 krt átszolgáltatta a kapitányságnak.

— Törvényszéki végtárgyalás volt f. hó 15-én Vádló Nitsch József; vádlottak: Weinberger orás és Huber József tornatanító. A vádló s több tanu állítása szerint múlt év okt. 2-án a „szőlő” vendéglőben a dacospartiak mulatván, közbölk vetődött néhány zsigmondysta s két fél között zivódás támadt, mi közben H. J. Nitschet arczán megkarcolta s hátha ütötte; Weinberger pedig egy ólom — vagy acél-fével ellátott bottal homlokon sújtotta, mire Nitsch vértől borítva elesett. A vádlottak az ellenök felhozottakat tagadják. Kir. ügyész tekintetbe véve azt, hogy az ítéts az ember legnehezebb testrésze: a fej ellen irányoztatott, tekintetbe véve, hogy az eset oly időben adta magát elő, midőn a kedélyek izgatott állapotban voltak s így könnyen emberélet eshetett volna áldozatul, vádlottak tettét bünténynek kéri nyilvánítani s W. 5 havi, Hubert 3 havi bázásra s a fél által követelt 26 frnyi költségek megtérítésére kéri elítélni.

Védő ügyvéd (Mácsay) itt nem lát büntényt; nem egyez az, mint a véletlenül összegyűlt két pártbelieknek tömegben összekocczásánál a nélkül, hogy valami gonosz szándékból céloztatott volna: kéri a t. törvényszéket, hogy a tényt kihágásnak minősítse s hogy mint ilyen felett hozzon ítéletet.

A bírák egy negyedórai tanácskozás után Weinbergert könnyű testi sértés vétségében vétkesnek mondták ki s egy havi egyszerű fogságra ítélték; Huber József verekedés kihágás miatt 8 napi egyszerű fogságra ítéltetett. — A könnyű testi sértés vétségében elmarasztalt első vádló 20 frnyi fájdalomdíjban, 2 frt. orvosi látleleti költségekben és a bántalmazott fél által felszámított 4 frnyi írározási és élelmezési költségekben külön, a vizsgálati költségekben pedig mindkét vádlott egyetemlegesen marasztaltott el. Mindkét vádlott fellebbezett.

— A selmezi m. kir. bányász- és erészakademiáj ifjúság, „általános társaság- és társaskörnek” dal-, zene- és vívőlegyet 1876. évi április hó 6-án a Marschalkó-féle tereben táncvirágalmal egybekötött, zártkörű „Hangverseny” és Vívópróba” rendezend, a hazai vízkárosultak javára. Helyárak: Üöhely 1 frt., állóhely 60 kr. Jegyek előre váltathók Ertl Vilmos és Zuan Bertalan uraknál. Kezdeté 7 órakor. — Műsorozat: 1. Nyitány Montecchi című operához Bellini-től, előadja az akad. zenekar. 2. „Honfidal”, Ábrányi K.-től, előadja az akad. énekar. 3. „In's Herz hinein”, tenorsó Abt F.-től. 4. „Stumme Liebe”, quintett Mayerberger-től. 5. Romance Afrikai című operához Mayerbeer-től, előadja az akad. zenekar. 6. „Maienacht”, oktett, tenorsólov Abt F.-től. 7. „Árva leányhaj”, gróf Festetich L.-től, előadja az akad. énekar. — Ezután csoport és szabad vívás.

— Jegyváltás. A napokban értesültünk arról, hogy két kedves előzetünk múlt hó 9-én eljegyezett: Roth Irma k. a jegyese Liszbauer Antal úr, Roth Flóra k. a jegyese Rüll Lajos úr. — Midőn mindkét párnak zavartalan boldogságot kívánunk, megjegyezzük, hogy a szájról szájra kelő hírek szerint, hogy városunk „házasulandó ifjai” között is ugyancsak nyílazat Ámorka, s így valószínű, hogy ezután gyakrabban fogunk újulonsjai rovatában e kedves hangzású szavakkal találkozni: jegyváltás, hymen stb.

— Megfagyott. A holdusi tónak öre — fejébe szállván a löre, a helyett, hogy egyelőre homn maradt volna a öre — a tóhoz ment pihenőre s megfagyott; s most az ég öre.

— Városunk összes lakossága szívvél — lélekkel igyekezik az árvízkirosultak sorsán enyhíteni. A hatóság segélyt gyűjt, a hivatalok, egyetlek adakoznak, a telkes nők az ifjúságtól támogatva színelőadást rendeznek az idővs célra. — Ohajlató volna, ha nem csupán pénzbeli segélyben, de ruhában is résztelnének a szerencsétleneket. — Sokan örömezték volna meg használt de még viselhető ruháktól, mint néhány forinttól; a vaspályaköz. bérmentesek az ilyenmű szállítványok: adjunk, küldjünk a hitegető dermedőknek ruhát! Ha névvel intézeteink növendékei a szülők s rokonok névnapjára szánt relatív értékű kézmunkák helyett kis öltönyöket, fehérneműket (kicsinyek számára) varrogatnak össze, ezeken fogják áldani kis kezeiket s ök mindenkor kedvesen fognak visszaemlékezni azon időre, melyben a jóté v ök sorába avatták fel magukat.

— Megfagyott. Kamenár György bélabányai lakos kohómunkás f. hó 19-én a bélabányai tónál megfagyva taláztatott. — Valószínűleg eltévedt a nagy hó miatt, midőn munkából laza menni akart.

— Helmreich Károly selmezi születési fiatal kereskedő, ki magát f. hó 16-án a Gellérthegyen agyonlőtte, egyik leveleben azt írta, hogy öráját, lánczát s egyéb holmiját, a „Vadászkürt”-ben van, az árvízkirosultaknak hagyja. Rokonai ez iránt a fővárosi kapitányságtól megkérdesztetvén, helyben hagyták ana végrendeletet.

— Az Istenáldástármban f. hó 17-én egy hevér robbantás alkalmával közvetlen jobb szemé mellett megsértetett egy messzire elhullott kódarabtól.

— A napokban azon kellemes hírt kapott szárnyra, hogy gázvilágításunk lesz; — azonban most értesültünk róla, hogy azon bécsi vállalkozók, kik a gázkeszélyeket megvenni szándékoztak, már eltávoztak, anélkül, hogy az alkut megkötötték volna.

— A márczius 15-két az akad. magyar társaság is megülte, mely alkalommal egy társulati tag szépen kidolgozott alkalmi beszédet olvasott fel.

— A Vezuv kitörése, melylyel a nyughatatlan tűzhányó oly hosszú idő óta fenyegetőzik, bekövetkezett. A kitörés e hó 17-dikén kezdődött; a láva Pompeji felé ömlik. A kitörés oly erős, hogy roppant látványokat nagy magasságra felvet. A hegy csúcsát hóféhé füsttömeg veszi körül, melyen a láva tüze keresztül csillámlik.

— Vétéseink állása. Szántói júris (márczius 22.) Az ősz vétések a téli időszakot jól kiállották, ámde a gyarapodás nem felel meg a várakozásnak. A hó első felében azonban a kedvező időjárás folytán meglehetősen erősödtek, jelenleg új hóval lettek befedve, s a változó fagy beálltával fejlődés nem mutatkozik. A tavaszi vétést a gyakori esőzés s a jelenleg beállott fagy és hóesés következtében nem lehet folytatni. N.-marosi járás. Takarmányban szükség van. A barmok egészségesek; répa és burgonya jól tartja magát.

Nyilvános elismerés.

A „Bányászati és Kohászati lapok” 1876. évi 2-ik számában megjelent következő közleményért: „Az Ejszakamerikai egyesült államok arany ezüst bányászata s annak legújabb jelenségei” br. Mednyánszky Dénes-től — járuló írói díjat 12 frt. 30 krtban, a szerző mtgós br. Mednyánszky Dénes úr — az akad. „Segélyegyletnek” adományozni sziveskedett.

A midőn ezen öszevett nyilvánosan nyugtázzuk, — egyuttal a mírts báró úrnak — ez, — úgy már alkalmakkor is a „Segélyegylet” mírts tanusított kiváló érdekeltsége és áldozatkésztségeért — hálás köszönetünk nyilvánítjuk.

Selmezz 1876. márczius hó 23-án.

Az akad. „Segélyegylet” nevében:
Várady Gyula,
segélyegyleti alelnök.